

Yaşar Kemal
TEK KANATLI
BİR KUŞ

YKY

Yapı Kredi Yayınları

TEK KANATLI BİR KUŞ

Yaşar Kemal Asıl adı Kemal Sadık Gökçeli. Van Gölü'ne yakın Ernis (bugün Ünseli) köyünden olan ailesinin Birinci Dünya Savaşı'ndaki Rus işgali yüzünden uzun bir göç süreci sonunda yerleştiği Osmaniye'nin Kadirli ilçesine bağlı Hemite köyünde 1926'da doğdu. Doğum yılı bazı biyografilerde 1923 olarak geçer.

Ortaokulu son sınıf öğrencisiyken terk ettikten sonra ırgat kâtipliği, ırgatbaşılık, öğretmen vekilliği, kütüphane memurluğu, traktör sürücülüğü, çeltik tarlalarında kontrolörlük yaptı. 1940'lı yılların başlarında Pertev Naili Boratav, Abidin Dino ve Arif Dino gibi sol eğilimli sanatçı ve yazarlarla ilişki kurdu; 17 yaşındayken siyasi nedenlerle ilk tutukluluk deneyimini yaşadı. 1943'te bir folklor derlemesi olan ilk kitabı *Ağtlar*'ı yayımladı. Askerliğini yaptıktan sonra 1946'da gittiği İstanbul'da Fransızlara ait Havagazı Şirketi'nde gaz kontrol memuru olarak çalıştı. 1948'de Kadirli'ye döndü, bir süre yine çeltik tarlalarında kontrolörlük, daha sonra arzuhalcilik yaptı. 1950'de Komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla tutuklandı, Kozan cezaevinde yattı. 1951'de salıverildikten sonra İstanbul'a gitti, 1951-63 arasında *Cumhuriyet* gazetesinde Yaşar Kemal imzası ile fıkra ve röportaj yazarı olarak çalıştı. Bu arada 1952'de ilk öykü kitabı *Sarı Sıcak*'ı, 1955'te ise bugüne dek kırktan fazla dile çevrilen romanı *İnce Memed*'i yayımladı. 1962'de girdiği Türkiye İşçi Partisi'nde genel yönetim kurulu üyeliği, merkez yürütme kurulu üyeliği görevlerinde bulundu. Yazıları ve siyasi etkinlikleri dolaşısıyla birçok kez kovuşturmayla uğradı. 1967'de haftalık siyasi dergi *Anı*'ın kurucuları arasında yer aldı. 1973'te Türkiye Yazarlar Sendikası'nın kuruluşuna katıldı ve 1974-75 arasında ilk genel başkanlığını üstlendi. 1988'de kurulan PEN Yazarlar Derneği'nin de ilk başkanı oldu. 1995'te *Der Spiegel*'deki bir yazısı nedeniyle İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılandı, akllandı. Aynı yıl bu kez *Index on Censorship*'teki yazısı nedeniyle 1 yıl 8 ay hapis cezasına mahkûm edildiyse de cezası ertelendi.

Şaşırtıcı imgelemi, insan ruhunun derinliklerini kavrayışı, anlatımının şiirselliğiyle yalnızca Türk romanının değil dünya edebiyatının da önde gelen isimlerinden biri olan Yaşar Kemal'in yapıtları kırkı aşkın dile çevrilmiştir. Yaşar Kemal, Türkiye'de aldığı çok sayıda ödülün yanı sıra yurtdışında aralarında Uluslararası Cino del Duca ödülü, Légion d'Honneur nişanı Commandeur payesi, Fransız Kültür Bakanlığı Commandeur des Arts et des Lettres nişanı, Premi Internacional Catalunya, Fransa Cumhuriyeti tarafından Légion d'Honneur Grand Officier rütbesi, Alman Kitapçılar Birliği Frankfurt Kitap Fuarı Barış Ödülü'nün de bulunduğu yirmiyi aşkın ödül, ikisi yurtdışında beşi Türkiye'de olmak üzere, yedi fahri doktorluk payesi aldı.

YAŞAR KEMAL

TEK KANATLI BİR KUŞ

Roman

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 3959
Edebiyat - 1117

Tek Kanatlı Bir Kuş / Yaşar Kemal

**Kitap editörü: Güven Turan - Tamer Erdoğan
Düzeltili: Filiz Özkan**

Kapak tasarımı: Yeşim Balaban

**Baskı: Levent Ofset Basım ve Ambalaj San A.Ş.
Merter Keresteciler Sit. Fatih Cad. Karadal Sok. No: 13 Merter / İstanbul
Sertifika No: 12034**

**1. baskı: İstanbul, Eylül, 2013
ISBN 978-975-08-2618-4**

**© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2013
Sertifika No: 12334**

Bütün yayın hakları saklıdır.

**Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.**

**Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>**

Trenden yorgun indiler. Gidecekleri kasaba çok mu uzaktaydı? Soracak bir kimseyi arandı bu ıssız istasyonda. Bavullarını, yataklarını, kapkacağı, sandıkları, masaları, sandalyaları istasyon yapısının önündeki yaşlı bir ceviz ağacının altına yığmışlardı. Hanım bir düz taşın üstüne sekilenmiş örgüsünü örmeğe başlamıştı bile. Huyuydu, ya fırsat bulunca hemen uyur ya da örgüsünü örerdı. Kedisi bir tahta sandığın içinde, dizlerinin dibindeydi. Üç gün trenin ikinci mevkisinde kediyi yedirmiş içirmiş, kompartımanda her bir hacetini gördürmüştü. Zor olmuştu, üç gün küçücük bir kompartımanın içinde tıkış tıkış. Altı kişi, bir de kedi. Bir tuhaf insanlar şu Anadolu insanları. Tuhaf tuhaf, çok tuhaf. Uyumadan önce bir iyice burunlarını karıştırıyorlar, sümkürüyorlar kocaman bir mendile, sonra ayakkabılarını çıkarıp ayaklarını altlarına alıyorlar, başlarını arkaya dayayıp gözlerini kapayıp uyuyuveriyorlar. Başlarını dayar dayamaz hep birden başlıyorlar horlamaya. Onlar horlamaya başlar

başlamaz da kedi başlıyor miyavlamaya... Amanın ne miyavlama, düşman başına. Kulakları sağır eden. Ayak kokusu, türlü türlü, pencereyi açsan açamazsın soğuk. Bir de kedi çişini etmez mi sandığın içine. Onun da çişinin kokusu karışmaz mı ekşi ekşi ayak kokularına. Dayanabilirsen dayan. Melek Hanımın üç günde üç yıllık ömrü tükendi. Melek Hanımın böylesi bir trende ilk yolculuğu değil ki. O kendini bildi bileli böyle trenlerde, ayak kokuları içinde. Ama bu sefer fazla geldi, çok geldi. İşte bu kedi yüzünden. Ah, aaah, ah, bu kedi olmayaydı, bunun yerine başka bir kedi olaydı. Melek Hanım tren bozkırdan geçerken, tren bozkırdan geçerken ayışığı da vardı, işte o zaman vagonun penceresini açiverir bu ciyak ciyak miyavlayan kediyi aşağı atıverirdi. Bunu, bu boncuğu atamazdı. Neden atamazdı, kim olsa atamaz a canım, kim atabilir bu kediyi bozkırın çölüne, ayışığının ortasına, kimsecikler atamaz. Neden atamaz, çünküleyin canım, bu kedinin bir gözü sarı, bir gözü mavidir. Mavidir a canım. Kabul günlerinde Kaymakamın Hanımı kucağına alır, bir bulut yığını, bir apak pamuk yığını gibi, okşar, sever sever a canım.

Posta Müdürü Remzi Tavdemir birisini arıyordu bu ıssızlıkta. Bir insanı, bir köylüyü, bir demiryolu iş-

isini, istasyon Őefini... Hiç kimsecikler yoktu ortalıkta. Az önce, tren kalkmadan önce, bir tek kendileri inmişlerdi ama trenden, burada kırmızı şapkalı birisini görmemiş miydi. şefin odasına, istasyonun bekleme yerine, az ilerdeki kapısı açık eve girdi çıktı, kimsecikler yoktu orda.

“Melek,” dedi, Melek Hanım hiç telaşsız, yorgun, başını kaldırdı, tombul yüzü kırışmıştı biraz daha. “Melek, hiç kimsecikler yok bu istasyonda. Bomboş. Yoldan bir gelip geçen de yok. Kasaba uzakta mı acaba? Buraya uzak mı?”

Melek Hanım:

“Ne bileyim ben,” dedi sertçe. “Ben ne bileyim.” Başını indirdi.

Remzi Bey yorulmuştu. Dizleri sızlıyordu. İçinde bir karamsarlık vardı, elini ayağını kesen. Korkuya, umutsuzluğa benzer. Her atanmada böyle olurdu. Bunca yıl bu kadar kasaba, bu kadar bucak dolaşmış bir türlü alışamamıştı. Nasıl alışsın, her yer başka başka, her yerin her insanı başka başka. Remzi Bey tanımadığı insandan, tanımadığı yerden korkardı. Kim bilir, bir insanın iyilik mi kötülük m, dostluk mu düşmanlık mı düşündüğünü şöyle yüzüne bakınca, kim bilir? Tanışmadan, konuşup görüşmeden bir

insan korkuludur, başka bir şeydir. Yani herhangi bir şeydir. Konuşup görüşüncedir ki işte o zaman insan insan olur. Hanımın epeyce uzağına çimento setin üstüne oturdu. Oturur oturmaz Melek Hanım bağırdı. "Kalk oradan, altından soğuk alacaksın. Soğuk alıp başıma bela olacaksın."

Hemen kalktı, karşıya, yolun öteki yanına salkım söğütlerin altına geçti. Oradaki bir kütüğün üstüne sekilendi. Tanışmadan görüşmeden bir insan bir ıssız ada gibidir. Tehlikelerle doludur. Yok, işte kimse yok. Şu kasabaya nereden gidilir, neyle gidilir, kaç saat çeker? Soracak bir insan, bir sinek de yok. Melek de kuduruyor. Kudurur ya, bitti kadın bitti. Bir de kedi. Şu kediye de yiyecek verilmedi dün akşamdan beri, Melek Hanım da unuttu. Varsın unutsun, iyi, iyi ya. Kasabaya varınca, evimizde veririz. Yeni evden de korkardı. İnsan öyle vırt zırt, ha deyince eve alışmıyor ki... Trende uyurdu da, başını tahtaya dayayıp, mışıl mışıl, yeni bir evde öldürallah uyuyamazdı. Bir haftada, bazan da bir ayda ancak alışırdı. Ölümdü, ölümdü onun için bu atanmalar. Ömürleri yollarda tükenmişti. Bitli, sirkeli, pireli uyuz demiryollarında... İşte böyle istasyon kapılarında... Melek Hanım daha güzeldi... Ürktü, başını kaldırdı uzun uzun, örgüsüne

dalmış gitmiş Melek Hanıma baktı, ne güzeldir Melek diye içinden geçirdi. Aaah, ne güzeldir Melek.

Gün kuşluk oldu, acıktı da. Oturdukça bedeni git-tikçe ağırlaşıyor, acısı çoğalıyordu. Birden pencereden, içerde başını eğmiş bir şeylerle uğraşan İstasyon Şe-finin gördü. Coşkuyla, ağırlarını unutup ayağa fırladı. Dizleri bir iyice acıdı. Dizlerine çöke çöke asfalt yolu geçti. Şefi görünce bayağı sevinmişti, istasyona yak-laştıkça içine korkuya, endişeye, ürküntüye, umutsuz-luğa benzer bir karamsarlık çöküyordu.

Kapıyı vurdu, elleri titriyordu. Sert, bıçak gibi bir sesle Şef:

“Giiiiir,” dedi. “Gel bakalım.”

Şef açık bir Laz ağzıyla konuşuyordu.

“De bakalım.”

“Efendim ben Posta Müdürü Remzi Tavdemir. Bu sabah trenden...”

“De bakalım sen nerelisin?”

“İstanbulluyum.”

“İyi.”

“İndim. Hanım orada bekliyor işte.”

“Ha, orada bekliyor mu, ha, beklesin.”

“Yokuşlu kasabasına atandım. Zaten emekliliğime de az kaldı.”

“Ha, iyi, ha otur şuradan torunum. Yer senden daha güçlü değil mi?”

Remzi Bey, korkusunu, ürküntüyü unutup, içi aydınlanarak, eskiyip kararmış masanın ucundaki sarı boyalı tahta koltuğa çöktü. Şefin arkasındaki duvarda kaşlarını iyice çatmış, alt yanı yırtılıp saçaklanmış, sapsarı bir Atatürk resmi yan yatmış duruyordu.

“Ha, ona mı bakıyorsun?”

Remzi Bey gülümsedi.

“Bak bak, iyi adamdır ya, fazla canı sıkılmış. Bak bak, iyi gelir sana.”

Bir şeyler yazdı çizdi. Telefonu kaldırdı birkaç kere gene yerine koydu, başını kaldırdı, kaşlarını çatı, sert düşünceli bir hal aldı:

“Sen Yokuşluya mı gideceksin?”

“Yokuşluya. Adını bağışla.”

“Ha, adım Sadrettin. Adım Sadrettin ya, sen Yokuşluya gitme. Gidemezsin, gidemeyeceksin.”

“Neden?”

“Ha, dur, bak Hanım orada yalnız kalmış. Bana bak, bak çay kaynıyor. Ha, bak fokur fokur kaynıyor. Al gel Hanımı da bir çay için. Meslektaş sayılırız.” Manipleye bastı, birkaç kere tıklattı. “Aynı Bakanlığa bağlıyız. Sen beni dinlersen, akşama tren gelecek,

doğru buradan Ankaraya git. Git, Hanımı al gel de bir çay için. Çok güzel çay. Buradan geçen kaçakçılar bana paket paket bırakırlar. Ben de korurum onları. Bakarım onlara. Ha, el eli yıkar, el de döner yüzü yıkar. Değil mi torunum.”

Bir tuhaf adamdı bu Sadrettin Bey, çok tuhaf adam görmüştü ama böylesini... Kasabaya gitme de Ankara'ya git diyor. Adam deli mi ne! Bir de Melek duysun bu sözleri bakalım. Geldi içine o yoğun karanlık gene çöktü, yüzü asıldı. Ayağa kalkınca dizleri, sonra da tek mil bedeni gene ağrıdı.

“İstasyon Şefi dedi ki... Dedi ki Melek... Dedi ki Şef, bir çay içelim.”

Melek Hanım ayağa kalktı, yünlerini torbaya koydu istasyona hızlı hızlı yürüdü. Yürürken, istasyona yaklaşmışken arkasına döndü: “Yazık,” dedi, “kediye dün akşamdan beri yiyecek de vermedik.”

Şefin odasına girdi, sarı koltuğa hemen oturdu, torbasından örgüsünü çıkardı, örmeğe başladı.

Şef:

“Hoş gelmişsiniz.”

Melek Hanım, tepeden, gülümsedi.

“Sağ olasınız.”

“Bir çay efendim.”

“Mersi...”

“Şöyle buyrun Müdür Bey... Şöyle rahat.”

Bacağının birisi kırık kanepeyi gösterdi. Remzi Bey ucuna ilişti.

“Rahat rahat otur Müdür Bey... Rahat otur. O kanepe kırık bacakları seni değil Eceviti bile götürür.”

Remzi Bey hiç gülmüyordu. Bu gülmez adam Sadrettin Beyi kızdırdı. Onları çaya çağırdığına pişman oldu. Sert hareketlerle çayı doldurdu, bardağın birisini bir eliyle hanıma, öbürünü de öteki eliyle Müdüre uzattı, arkasından çabucak da kendisine doldurdu bir bardak. Bardağını ışığa tuttu, inceden, hayranlıkla bir süre iki parmağıyla tuttuğu tüten çayı seyreyledi.

“Bu kanepe Eceviti de, İsmet Paşayı da, Fevzi Çakmağı da götürmüş gene kırılmamıştır. Ha, kırılmaz. Rahat rahat otur. Bu çayı da kimsecikler içemez, hiç kimse... Bir ben, bu dağ başında, bir sen, bir de Hanımefendi, bu dağ başında. Çaya rengini bu temiz hava, ha, bu temiz su verir. Bak, bak, Müdür Bey, gözünü öpeyim bak, nasıl parlıyor.”

“Parlıyor,” dedi Remzi Bey yarılacağı bardağını ışığa kaldırarak. “Gerçekten parlıyor.”

“Yakut gibi, kırmızı yakut gibi,” dedi Sadrettin

Bey. "Sizin hanım çok iyi. Bizim hanım kırk yıldır memlekette... Kırk yıldır ben bu dağ başındayım bir kere gelmedi, olur mu canım, olur mu be Remzi... Senin hanım nur parçası gibi. Benim hanım yalvardım yakardım da bir kere olsun kasabadan ayrılıp da gelip de bir istasyonu bir dakikalığına görmedi bile. Ben de altı yıldır gitmiyorum. Parayı da kestim. Çocukları büyüdü. Onlar baksınlar. Ama ben bu kadar parayı ne yapayım?"

Melek Hanım bir başını kaldırdı, işini bıraktı, coşkuyla:

"Efendi, efendi, efendi arsa al, arsa...," dedi. "Bizim Bey İstanbuldan Fülüryeden olur, lüküs yerdir. Remzi orada herkesi tanır. Onun Fülüryede tanımadığı kimse yok. Remzi İstanbulun Fülüryesinden olur, hani orada Atatürkün köşkü var ya, orası... Doktor, bilirsiniz canım, herkes bilir, Necmettin Beyin köşkü de var orada. Fabrikatör Salih Bey altı milyona ev yaptırdı oraya, ev değil saray. Gazeteci Safa Bey de bir köşk yaptırdı oraya ki saray, şarkıcı Müzeyyen de köşk. Aklın varsa arsa al arsa... Biz, paramız olursa... Bugün arsa al Fülüryeden yarın sat on misline. Remzi Bey sana yardım eder kardeşim. Lütfen bir çay daha, çok güzelmiş."

“Buyrun, bakın,” çayı ışığa tuttu. “Tütüyor, kokuya bakın.” Çayı uzun uzun kokladı uzun burnunu bardağa sokarcasına. Melek Hanım yüzünü buruşturdu. Bu, Sadrettin Beyin gözünden kaçmadı.

“Ha, deyin bakayım Yokuşluya mı gideceksiniz?”

Remzi Bey atıldı:

“Yokuşluya.”

“Ankaraya, Ankaraya...,” dedi Sadrettin Bey. “Ankaraya git Remzi Bey, derhal tayinini yaptır başka yere. Yokuşlu yok.”

Melek Hanım başını kaldırdı, yarı alaylı:

“Nereye gitmiş acaba Yokuşlu? Lütfen bir çay daha. Çayınız çok güzelmiş Sadri Beyefendi.”

“Kaçakçılar,” dedi Sadrettin Bey, “kaçakçılar sağ olsunlar. Seylan çayıyla bizim çayları, bir de bulursam Hint çaylarını karıştırıp şu yayla güneşine seriyorum, çay, bir iyice güneşi, ışığı, kokuları yutuyor, ondan sonra... İşte böyle... Renge bak, renge! Evet, Ankaraya... Yokuşlu yok artık. Kasaba dağıldı.”

“Ne oldu, ne oldu?”

“Ben de fazla bilmiyorum ama...”

Karı koca, ikisi iki yerden: “Ne olmuş, ne olmuş?”

“Fazla bir şey bilmiyorum ama Yokuşluya bir şey olmuş. Dağ çökmüş altında mı kalmış, bir şey mi ol-

muş, geçende birisi anlatıyordu. Bir şey olmuş işte. Remzi Bey bir çay daha..."

"Yok, yok, yok... Hemen, hemen gitmeliyim Yokuşluya. Değil mi, değil mi Hanım hemen..."

Kanepeden kalkıp kalkıp oturuyordu.

"Rica ederim, rica, rica... Mersi. Mersi, teşekkür. Neyle gidilir buradan Yokuşluya? Ne ile? Ha...?"

"Eskiden buradan geçen otobüsler Yokuşluya da uğrarlardı. Şimdi uzağından geçiyorlarmış. Yolcuları yol kavşağında bırakıyorlarmış kasabaya yaklaşmamak için... Korkularından. Dağ kaymış üstüne kasabanın... Tamam... Haa, bir tamam. Bilmiyorum. Bu gece burada kalın, benim konuğum olun... Bir şey daha..."

"Vay sağ olasın Sadri Beyciğim, a canım. Ne olmuş, ne olmuş?"

"Yarın sabah treniyle Ankaraya. Suç senin değil ki Remzi Bey kasaba yıkılmışsa... Başka bir kasabaya atarlar seni Ankarada."

Melek Hanım çayını içerken:

"Biz ne yapalım, suç bizim değil ki..."

"Olmaz," dedi Remzi Bey, "olmaz. Yıkılmışsa batmışsa da görmeliyim kasabayı, görmeli öyle geri dönmeliyim."

“Yazık,” dedi Sadrettin Bey. “Çok yazık. Zahmet olacak.”

“Öldük bittik,” dedi Melek Hanım. “Üç gün tren, üç gün ayak kokusu, haşa huzurdan küçücük bir kompartımanda altı kişi, altı kişi altı yerden osuruk. Bu köylüler de uyuyunca hep osururlar, vırt vırt vırt... Bir de kedi. Aman, aman, aman kedi acından öldü.”

Melek Hanım hemen ayağa fırladı, ağacın altına geldi, kediye bir şeyler verirken, ellerini kollarını sallaya çırpı bağırdı:

“Aşağıdan bir otobüs geliyor, aşağıdan, kocaman.”

Remzi Bey ayağa fırladı, elindeki çay bardağı devrildi, çay kanepeye döküldü.

“Yazık, yazık,” dedi Sadrettin Bey. “Ne güzel rengi vardı. Bu gelen otobüs Yokuşlunun yakınından geçirdi eskiden, şimdi başka yoldan. Belki...”

Birlikte dışarıya çıktılar. Onların ağacın oraya varıncaya kadar otobüs de geldi Melek Hanımın önünde durdu.

Sadrettin Bey:

“Bu Müdür,” dedi. “Yokuşlunun yeni Müdürü. Evet, sen onu oraya kadar götüreceksin. Ben ona her şeyi söyledim. İlle de, amma velakin görmeden olmaz, diyor.”

Otobüs yarı yarıya boştu ve şoför yardımcısı Melek Hanımla, öteberiyi otobüsün damına yerleştiriyorlardı. Onlara yardım için şoför de indi, bir iki de köylü çağırdı otobüsten, öteberiyi az bir sürede yüklediler.

“Haydi binin,” dedi şoför. Remzi Bey ikircikliydi. “Bak,” dedi şoför. “İsterseniz hemen indiririm eşyaları. Ben sizi Yokuşluya kadar götüremem. Hiç kimse de Yokuşluya gitmek yürekliliğini gösteremez. Sizi kavşakta bırakırım, kasaba uzaktan gözüküyor. Hep böyle yapıyoruz. Bak, abi bana şurada tıklar tıklar milyonu saysan ben Yokuşluya giremem. Kimse de giremez. Orada kavşakta. Hiçbir şoför gitmiyor. Hiç kimse de gitmiyor ya... Gidenleri biz orada indiririz. Bir aydır hiç kimseyi de indirmedim ya... Bin teyze bin. Bin abi.”

Bindiler. Melek Hanım otobüs kalkarken Sadri Beye el salladı:

“Mersi, mersi, çok teşekkür. Güzel çaylar içtim. Biz de sizi bekleriz.”

Sadrettin Bey bacaklarını açmış, giden otobüsün ardından gülümsüyordu. Şu insanlar ne güzel de çay içiyorlar, ne güzel!

Melek Hanım otobüs keskin dönemeci geçince: “Ne var acaba bizim kasabada, ne olmuş acaba oraya?”

“Bilmem, hiçbir şey anlamadım o Lazın da konuşmasından.”

Şoför döndü:

“Dağ düşüyor Yokuşlunun üstüne,” dedi. “Kimse yaklaşamıyor oraya... Dağ evleri, kayaları ezip geçiyor her gün her gün... Kimse yaklaşamıyor o kasabaya. Siz amma yürekli adamlarsınız.”

Ceviz ağacı çok değerlidir ama altında uyumayacaksınız, gölgesi ağırdır. Bir de ceviz ağacının bir huyu vardır, budaklarından birisi oluşurken yakınında kim varsa, ne varsa hemencecik budağın içine resmini nakşediverir. Zamanla budakla birlikte resim de büyür. Ceviz budağından çok acaip resimler çıkmıştır. Ulu ağaçlar, bulutlar, denizler, uzun yollar, kamyonlar, otobüsler, otomobiller, sincaplar, tilkiler, ayılar, kurtlar, çakallar. Zinhar, ceviz ağacı altında cima etmeyessin, sakıncalıdır. Ola ki, resminiz olduğu gibi, o durumda budaklara çıkar. Ötede, kavşağın üst başındaki tepenin eteğinde iri ceviz ağaçları vardı. Yaprakları kalın, dalları ağır, çok yeşil. Cevizler tek sıra önlerinden geçen asfalta dizilmişlerdi. Cevizlerin arasında bir de küçücük maviye boyalı, yer yer sıvası dökülmüş bir yapı gözüküyordu.

“Ne gelen var, ne giden,” dedi Melek Hanım, örgüsünden başını kaldırmadan.

“Öyle,” dedi Remzi Bey. “Bak, şurası kasaba... Kasaba olacak.”

“Orası,” dedi Melek Hanım, “orası kasaba. O men-debur başka neresi olabilirmiş ki.”

Kavşakta, asfaltın kıyısında, düzlüğün ortasında, öteberilerinin yanında oturmuşlar, yönlerini de kasabaya dönmüşlerdi. Melek Hanım ceviz sandığın üstüne oturmuş, sağ ayağını da altına almış, ellerini sallaya sallaya örgüsünü örüyor, dalmış gitmiş, düşünü-yordu. Elindeki yumak, uzayıp giden örgü pembele-şiyordu, giydiği kazağa karışarak. Kocasına örüyordu elindeki, hep kocasına örer, sonra ya kendi giyer ya da çocuklarından birisine verirdi. Altındaki sandığı yıllar önce Maraştan almıştı. Çingiraklı bir sandıktı. İçi hep defne, yaban elması, mantıvar, dağ nanesi ko-kardı. Kokulu ne bulursa Melek Hanım doldururdu sandığın içine. Sandık nakışlıydı. Kapağın üstüne ko-caman, iri Osmanlı gülleri işlenmişti, dallı, yapraklı, tomurcuklu. Önüne, kilidin altına da bir top yaban gülüyle salep çiçeği işlenmişti. Çiçeklerin üstünden üç yavrulu bir ceren bacaklarını öne arkaya uzatmış, iyice germiş uçarcana koşuyordu. Sandığın sağı solu da uçan kartallarla bezeliydi.

Melek Hanım sandığını çok seviyor, en az ayda iki

kere onu zeytinyağıyla ovuyor parlatıyordu. "Antika," diyordu Melek Hanım, "antika bu sandık. Servet." Buna da sandığı her gören inanıyordu.

Bu yüzden sandığı nerede olursa olsun hep gözükür yere koyardı. Şimdi öteberinin tam önüne asfaltın kıyısına koymuştu. Sonra öbür sandıkları, çuvalları, halıları, kilimleri. Çok meraklıydı Melek Hanım, evine, kocasına, çocuklarına gözü gibi bakardı. Babası bir astsubay emeklisiydi, titiz adamdı, ellerini günde belki yirmi kere yıkardı, nerede olursa olsun. Nur tarikatındandı, şu dinsiz subaylara karşı. Gece sabaha kadar zikreder, tespih çekerdi. Saidi Nursi Efendi Hazretlerinin kitabını da hiç elden düşürmezdi. Titizliği babasındandı. Dindarlığı da babasındandı ama namaz kılip oruç tutmazdı. Ona kalsa beş vakit namazını ona, yirmiye çıkarırdı ama, şu kasabaların pasaklı memurlarının karıları namaz kılana, oruç tutana şöyle bir tepeden bakıyorlar, aşağılıyorlardı. Ne tepeden baktırsın Melek Hanım, bugüne bugün o, koskocaman bir postacının, postacının değil, hay gözü çıkasılar, bir posta müdürünün karısı. Kuranı Kerimi gürül gürül kim ezbere okur, söyleyin gözleri çıkasılar, kim? Kim olacak subay kızı Melek Hanım. Sürtükler, sümüklü sürtükler.

Tepenin oradan da gözüüyor kasaba.

“Ne gelen var, ne de giden.”

“Ne de giden,” dedi Melek Hanım. Sağ ayağını altından aldı, yerine sol ayağını yerleştirdi. “Uuuy, ayağım da uyuşmuş, uyuşmuş. Yorulmuşum zaar.”

Şişine geçirdiğı ilmikleri uzun uzun, dudaklarını kıpırdatarak saydı.

“Nasıl olsa gelir birisi, sen keyfine bak Remzi Bey...”

“Bilmem ki,” dedi Remzi Bey, “böyle bir kasabaya yaklaşırken, hangi kasaba olursa olsun, uzaktan bir koygun uğultu gelir. Bu kasabadan çıt çıkmıyor. Bir şey var bu kasabada. Bir hal gelmiş bu kasabanın başına. Belki de kötü bir şey. O Laz anlatamadı ki... Bir şeyler biliyordu bu kasaba hakkında ama, o Laz anlatamıyordu ki...”

“Laz deme adama,” diye çıkıştı Melek Hanım “Sadrettin Bey onun adı. Hem çayını içelim, karnımızı şişirelim hem de arkasından Laz diyelim. Bu Allah-tan reva mı, bu insanlığa sığar mı, inşallah o kasaba biz gidiyoruz diye yerin dibine batmıştır. Bizim gibi insaniyetsiz insanlar.”

“Peki, peki,” dedi Remzi Bey, “peki hanım, Sadrettin Bey iyi anlatamadı. Bir şey var ya... İlle de Ankaraya dön diyordu.”

Melek Hanım daha sert çıkıştı:

“Ya ne desin adam başka, ya ne desin, ne desin, bizim gibi akılsızca, hem çayını iç...”

“Peki, peki hanım,” dedi Remzi Bey. “Çayı çok güzeldi Sadrettin Beyin burcu burcu kokuyordu.”

“Kokuyordu ya, kokmaz mı hiç! Kaçak çaylar, harman etmiş. Dünyanın bir ucundan gelmiş çaylar.”

“Bir insan, bir can, bir otomobil gelse. Ne olacağız böyle Hanım.”

“Ne olacağız burada böyle oturup öleceğiz. Kartallar, akbabalar da bizi yeyip bitirecekler, kemiklerimiz kalacak şurada, sandığın üstünde.”

Vakit öğleyi çoktan geçmişti. Remzi Bey tepenin üstüne çıkıyor kasabaya bakıyor, kulak verip dinliyor, sonra biraz daha bozulmuş iniyor geliyor yatak denginin üstüne yorgun oturuyordu. Çok acıkmıştı ama Melek Hanıma acıktığını söyleyemiyordu. Ona karşı çok suçluydu. Evlendiklerinden beri neler gelmemişti ki başlarına, ne belalar! İşte bu da sonuncusu... Olacak iş mi, gel dur kasabanın önünde seni bir götüren bulunmasın. Aşağıdan bir ince su akıyordu güdük söğütlerin arasından. Kalktı suya vardı, eğildi sudan içti doya doya, doğruldu, gene tepeye yollandı. Bir tümseğe oturdu. Kasabada hiç duman tütmüyor-

du. Hiç de ağaç yoktu bu kasabada, bomboş, yapayalnız, kıraç, yalnızlıktan, boşluktan, kıraçlıktan tüten, bomboş bir kasaba. Yanık bir sarıda moraran bir koyanın dibine sıvanmış, üstte sivri, keskin, bulutsuz kurak, sıcak, yanan kayalar. Dökölüvereceklermiş gibi kasabanın üstüne eğilmişler. Ortada uzun, birkaç kavak boyu bir kaya, sola, öne yamulmuş, uçtu uçacak bir ulu kuşa benzeyen. Remzi Tavdemirin içini ince bir sızı gibi ağırdan bir hüznün sardı. Karamsarlık geldi karanlık, ağır bir su gibi yüreğine oturdu. Bu yalnız, kuş uçmaz kervan geçmez kasabaları ilk görünce hep böyle olurdu. Dünyadan kopar bir sonsuzluk içinde uçsuz bucaksız gider gider, sonsuzluğun acısında, sonsuzluğunda, yokluğunda erirdi. Şimdi iyice merak ediyordu bu kasabayı. Korkuya benzer, yılgınlığı, yarı uyku haline benzer bir duyguda bunalarak. Bir kasabanın başına ne gelebilir ki de, içine kimse giremez onun. Bu çaycı Laz alay etti benimle, diye düşündü. Otobüs şoförünü de fitleti, o da beni buraya bıraktı gitti. Bunu Meleğe söylese mi, söylese de fıkara merak etmese. Çok merak ediyor fıkara, dumanı burnundan çıkıyor. Alay edildiğini bilse de üzülme bari. Ne gelebilir başına bir kasabanın? Ya neden hiç duman tütmüyor? Ya

neden hiçbir gürültü, uğultu gelmiyor? Haydi hepsinden vazgeçtik, bir ezan sesi de mi yok? Minaresi var, hem de üç tane. Şu minarelerden birisinden bir ezan okunsa, tepesindeki çifte hoparlör sesi buraya değil, Lazın istasyonuna kadar ulaştırır. Bir kasaba, tek mil kasabayı bırakıp gidemez ya. Bıraktı gitti diyelim. Hükümet oraya posta müdürünü niçin atasın, bomboş kasabaya niçin?

Toprak damlarını görüyordu kasabanın, ak topraklı. Üst üste yığılmış evler. Ak bir yol geçiyor kasabanın ortasından ta kayalığa kadar gözüküyor, kasabayı ikiye bölüp...

“Remziiii,” diye bağırdı çın çın sesiyle Melek Hanım, “yemeği hazırladım. Remziiiii!...”

Remzi Bey sevindi, midesi kazınıyordu, koşarak tepeden aşağı indi. Sofra kurulmuştu, ceviz sandığın üstüne. Sofra örtüsü sakız gibiydi. Üstünde bir bütün tavuk, kocaman bir köy somunu bir tepsi kadar, komşular onu, yolculuk için hazırlamışlardı, böyle iki tane daha, komşuları Melek Hanımı çok severlerdi. Melek Hanımı kim sevmez ki, bu zarafet, bu bal akan diller, bu görgü, bu giyim, bu kuşam, nereye gitse şenlendirirdi orayı, kaşar peyniri, bir naylon torbada, kırmızı turp, daha sayalım mı, beyaz peynir, yalancı dol-

ma, oban salatası, daha daha... Ve ortada yarılanmış Remzi Beyin rakı şişesi... İşte Melek Hanım budur, bu kadındır. şimdi anladınız mı Remzi niçin ona karşı hep mahcuptur, hep alttan alır?

Karşılıklı toprağa diz çöktüler, yemeğe başladılar. şu belalı günde, hem de karanlık anda şu rakı da ne iyi geldi.

"Kimse gelmeyecek mi dersin Melek Hanım?" Remzi Bey ona Melek Hanım demeğe bayılırdı. O kadar hoşlanırdı ki, öylesine aşıktı ki bu Melek sözcüğüne, günde belki yüz kere, sırası düşsün düşmesin, ona Melek Hanım derdi hanım sözcüğünün üstüne basa.

"Bir kuş bile uçmuyor. Sahi Remzi biz buraya indik ineli hiçbir canlı gördük mü? Bir kuş, bir böcek, bir kurbağa, bir sinek... Ne tuhaf, ikimizden başka hiçbir canlı yok."

"Yok," diye iç geçirdi Remzi Tavdemir. "şu koskocaman asfaltı yapmışlar, kimse geçmesin diye mi?"

Melek Hanım lokmasıyla avurdunu şişirmiş:

"Nasıl olsa bir gelen olacak. Nasıl olsa soluk alan bir canlı göreceğiz, er ya da geç. Onun için şu eşyaları oraya, cevizlerin altına götürelim."

"Belki yağmur falan da yağar... Naylonu da çadır

gibi iki cevizin arasına gerdim. İyi ki, yaa, o naylonu almışım. Kalın da... Çadır gibi.”

Yemekten sonra öteberileri cevizlere taşımağa başladılar. Remzi Tavdemir zayıftı, koca sandıkları zor sürüklüyordu asfaltın üstünden de olsa cevizlere...

Asfalttan yatak dengini sürüklerken, uzaktan bir motor sesi geldi kulağına. Durdu, arkasına döndü, mavi bir otobüs son hızla ona doğru ilerliyordu. Yatak dengini alelacele yana, asfaltın kıyısına çekti, kendi de geldi yolun tam ortasına durdu, elini kolunu sallamağa başladı. Otobüs geldi, bir metre önünde durdu. O, otobüs fren yapıncaya kadar yerinden kıpırdamadı, ezip geçseydi gene kıpırdamayacaktı. Otobüs ağzına kadar doluydu, otobüsten bıyıklı, öfkeli bir şoför indi. Burnunun kemerinde derin bir yara izi vardı. Sol gözünün alt göz kapağı, kirpikleri yoktu. Bıçakla kesilip alınmış gibiydi.

“Ne istiyorsun be? Ne kestin yolumu? Görmüyor musun otobüs ağzına kadar dolu.”

“Ben, ben, ben Yokuşlu İlçesinin posta müdürüyüm.”

“Ne olursan ol, kim olursan ol, bana ne be!”

“Beni Yokuşluya götürmeni rica ederim.”

Bu sırada Melek Hanım da yetişti.

Şoför gülüyordu. Otobüstekiler de durmadan gülüyorlardı.

Remzi Bey:

“Burada kaldık... Yokuşlu...”

O Yokuşlu dedikçe öbürleri durmadan gülüyorlardı. Şoförün gülmekten burnunun kemerindeki yara izi kızardı.

Melek Hanım, bir elini beline koydu, öteki elindeki örgüsünü savurdu:

“Ne gülüyorsunuz, ne, açık bir şey görmüş gibi. Siz de hiç insanlık kalmadı mı, ne kadardır burada bekliyoruz, ilk geçen sizsiniz, siz de hep birden gülüyorsunuz.”

Şoför ciddileşti:

“Dur hanım, dur,” dedi. “Yokuşluya bir şey olmuş. Ben de bilmiyorum. Kimse de bilmiyor ya, oraya hiç kimse gitmiyor.”

Otobüsüne bindi gazladı.

Karı koca asfaltın kıyısında yan yana giden mavi otobüsün ardında bakakaldılar.

“Bir şey olmuş Yokuşluya, bir şey,” dedi Melek Hanım. “Bir şey. Haydi yükleri cevizlere taşıyalım.”

İkisi iki yerden taşımağa başladılar.

Remzi Bey:

“Şu taşıma işini bitirince kasabaya bir gidip dönsen mi, ne dersin?”

“Anam, o nasıl söz öyle ağzından çıkan, aman, aman Remzi. Aman Müdür. O kasabaya girilir mi, ne olup bittiği bilinmeden. Aman Remzi, aman ha Müdür. Nasıl olsa şimdi birisi daha geçecek. Başladılar. Kocaman yol.”

“Kocaman yol,” dedi Remzi Tavdemir. “Nasıl olsa birisi geçecek, bir otobüs dolusu adam geçti ya.”

“Geçecek,” dedi Melek Hanım. “Hem de nasıl geçecek.”

Nerdeyse gün kavuşacaktı. Bozkıra duman çökmüştü. Öteberiyi en büyük cevizin altına yerleştirdiler. Ortalık ağır bir ceviz kokusuyla acı kokuyordu. Remzi büyük naylon örtüyü de, ortasından bir daha bağladı. Dört yere dört kazık çaktı, örtünün uçlarını kazıklara bağladı. Karşıya geçip seyrettiler:

“Oldu mu sana güzel bir çadır.”

“Oldu,” dedi Melek Hanım. “Eline sağlık Remzi, eline sağlık Müdür.”

Yolun kıyısına oturdular, biri yönünü yolun bir ucuna, öbürü öteki ucuna döndü. Sırt sırta oturdular. Melek Hanım pembe örgüsünü durmadan örüyordu, altın bilezikli sağ elini savura savura.

“Geliyor,” diye ayağa fırladı Remzi Bey. “Geliyor.”

Öteden uzun, siyah bir araba gözüktü. İkisi birden yolun ortasında durdular. Araba onları uzaktan gördü, yavaşladı, geldi usulca önlerinde durdu. Arabadan siyah giyinmiş, siyah kırıvatlı ak gömlekli, rugan pabuçları pırıl pırıl birisi indi:

“Söyle vatandaş dileğin nedir?”

Remzi Bey hemen hazır ola geçti. Eliyle gösterdi:

“İşte şu kasabaya yeni atandım. Kimse beni oraya götürmüyor. Karı koca...” boynunu büktü, “işte burada kalakaldık. Ne yapacağımızı şaşırdık.”

Adam hemen otomobiline bindi. Otomobilde düşündü bir süre. Eliyle karı kocayı çağırdı. Gelip karşısında gene hazır ola geçtiler. Melek Hanım her şeyi anlamıştı. Adamın kim olduğunu bilivermişti, hiç şaşmaz, onlardan birisiydi. Ol sebepten Melek Hanım adamın huzurunda gözlerini bile kırpmadan put gibi duruyordu.

“Ben de,” dedi adam, “ben de bu kasabaya geldim, geldim fakat giremedim, gidiyorum şimdi. Kasabaya girmenin bir yolunu bulacağım. Şimdi Ankaraya gidiyorum, siz burada bekleyin, ben bu kasabaya girmenin mutlak bir yolunu bulacağım. Siz hiç üzülmeyin,

üzülmeyin ve burada bekleyin. Sağlıcakla kalın. Allah yardımcınız olsun.”

Yana çekilip daha sıkı hazır ola durdular:

“Güle güle, güle güle, uğur ilen,” dediler, “uğur ilen.”

Otomobil çok hızlı gidiyordu. Su gibi kayıyordu asfaltın üstünden.

“Bu kasabada bir şey var,” dedi Remzi Bey.

“Var var, bir şey var,” dedi Melek Hanım. “Ne yapalım o bile girememiş, burada, biz o büyüğümüzü bekleyeceğiz. Şimdi ya Ankaraya gidiyordur, ya İstanbul. Gidecek, orada daha büyüklerle konuşup gelecek, sonra da hep birden Yokuşluya gireceğiz.”

“Ne kadar yiyeceğimiz var Melek Hanım, burada ne kadar dayanabiliriz?”

“Bir ay da iki ay da,” dedi Melek Hanım övünerek. “Komşularım beni o kadar severler ki, yarıştılar birbirleriyle, işte gözünün önünde, yarıştılar. O kadar o yol azığı geldi ki her evden, sen hiç telaş etme, burada bir ay da iki ay da kalsak bize yeter.”

“Yeter,” dedi Remzi Bey, “bak birisi daha geliyor. Bir yolcu.”

Uzaktan, türkü söyleyerek gelen yolcu geldi geldi cevizin karşısına varınca durdu:

“Selamünaleyküm hey erenler,” dedi.

“Aleykümselam,” dedi Remzi Bey.

Yolcu:

“Siz de mi girmiyorsunuz kasabaya?” dedi.

“Biz de,” dedi Remzi Bey. Sonra kurnazlıkla sordu. “Ne olmuş ki bu kasabaya?”

“Hiçbir şey olmamış,” dedi. “Olduğu gibi, yerli yerinde duruyor, amma içinde hiç adam yok.”

“Nereye gitmişler?” diye sordu Remzi Bey.

Yolcu geldi karşı cevize belini verdi oturdu. Oturur oturmaz da belinden azık çıkınıını çözdü ortaya koydu açtı:

“Buyrun, buyrun,” dedi. Azık çıkınıında üç dürüm yufka ekmeği, altı baş soğan, dört yumurta, bir topak da çökelek vardı. Çökeleğin içinden taze yeşil otlar yeni filizlenmiş gibiydiler.

“Ziyade olsun,” dedi Remzi Bey.

Hem yiyor, hem konuşuyordu adam.

“Adım Yanıkoğlu Hüseyin. Şu ilerideki dağ köylüklerinden olurum.”

Omuzları çok geniş, yüzü çok kara esmer, gözleri çakırdı. Kırkında gösteriyor, düzgün ak dişleri ağzını açtıkça ışıliyordu. Bacakları, gövdesinin kalınlığına göre çok inceydi, çöp gibiydi. Boynu da incelmışti. Kocaman başını taşıyamayacak gibiydi.

“Her gün giriyorum kasabaya, bomboş. Boşluk korkutuyor adamı. Boş bir kasaba, aman Allah kardeş, düşman başına. Bu kasabanın insanları boşluktan korkup kaçmışlar, başlarını almışlar gitmişler. Ben de başımı aldım kaçtım. İşim var kasabada, işim efendim. Sen ne iş yaparsın, ne memurusun?”

“Posta müdürü.”

Yanıkoğlu Hüseyin elindeki lokmayı bıraktı ayağa kalktı. Remzi Beye yürüdü, Melek Hanım örgüsünden başını kaldırdı ona baktı. Hüseyinin el dokuması açık kahverengi yün şalvarı, şalvarın üstüne çektiği nakışlı yün çorapları, ayağına geçirdiği lastik ayakkabısı paramparçaydı, dökülüyordu.

“Müdür ağam,” dedi, “tam derdim seninle. Bir mektup yazacaksın büyük hükümete, bir tel çekecek, bir telefon edeceksin, yetişsin imdada, Hüseyinin hali duman diye.”

Remzi Bey ellerini açtı:

“Nasıl, nerede, neyle Hüseyin.”

“Korkma kasabadan ağam,” dedi Hüseyin. “Hiçbir şey yok orada. Bir boşluk, bir yalnızlık. Hiçbir şey yok başka. Bir şey olsa bana olurdu ağam. Yirmi gündür her gün girip girip çıkıyorum. İşte sen de postahanene gir, ne de güzel postahane, ne de güzel, mavi

boyalı, işte şunun gibi. Amma çok büyük, belki on oda. Sen de o güzel postahanene girince Müdür ağam, kara gözlü efendim, Ankaraya bir tel çek ki benim derdime bir çare bulsunlar.”

Melek Hanım patladı:

“Derdin ne, derdin be adam?” dedi. “Derdin?”

“Derdim büyük,” diye inledi Hüseyin. “Çok büyük.”

Ayağa kalktı, tepeye çıktı, köyüne baktı uzunca. Kasabaya döndü, ardından aşağıda uzayıp giden bozkıra... Döndü durdu tepenin başında, sonra birden aklına gelmiş gibi indi, açık azığına saldırdı. Ağır ağır, temkinli yedi, bitirdi, elhamdulillah dedi, azığı topladı beline sardı, belini ağaca dayayıp eliyle bir iyice iğne iğne çakır bıyıklarını sildi.

“Yaaa, işte böyle ağacığım, bizim halimiz dirliğimiz böyle. Aaaah, sen bir kasabaya girsen, ben de sana derdimi anlatsam, sen de Ankaraya büyük hükümete ulaştırırsan derdimi, ne iyi olurdu, ne iyi.”

“Anlat derdini,” diye bağırdı Melek Hanım. “Çatlatma insanı. Anlat anlatacaksın.”

“Dur abla dur. Dur kara gözlü ceren bakışlı abla dur ki benim derdim büyüktür. Dur ki abla derdimi sana söylesem yürek koymaz sende çürütür. Bak bana can ablam eridim gittim. Eridim ablam eridim.”

Bir minibüs geldi durdu önlerinde, içinden patırtı gürültüyle dört erkek iki kadın indi. Kadınların ikisi hiç durmadan bağıryordular. Ne dediklefi anlaşılmıyordu. Erkeklerden ikisi şoförle yardımcısıydı. Şoför de yardımcısı da çok uzun saçlıydı. Saçları kirli, omuzlarına dökülüyordu, vıcık vıcık yağa girmiş çıkmış.

“Gidemem,” diyordu şoför. “Alın bavullarınızı. Ben buraya kadar kestim. Dünyayı verseniz bana gidemem.”

“Gidersin,” diye bağıryordular yolcular hep bir ağızdan. “Biz buradan öte neyle gideceğiz? Yaya mı?”

“Neyle giderseniz gidin,” diyordu şoför. “Bana ne. Ben karışmam. İster yayan, ister uçarak, ister ellerinizin üstünde. Bana ne. Bana burdan öte yok.”

Adamın uzunca boylusu şoförü cevizin altına çekti, bağırarak konuşuyordu:

“Bak kardaş,” diyordu, “biz bugün evimizde olmalıyız. Ta Alamanyadan geliyoruz. Telgraf çektik eve, bekliyorlardır bizi. İstersen sana yüz lira daha vereyim, al peşin, al işte.”

“Olmaz gidemem.”

“İki yüz.”

“Gidemem. Hiç kimse de buradan öte o kasabaya bir adım bile yaklaşmaz.”

“Bak şoför, bak kardaş.”

“Olamaz.”

“Bak Şoför, ağzını bozma.”

“Sen bozma lan, ver paramı.”

Şoförle adam bir anda giriştiler. Yardımcı da, kadınlar da, öteki adam da katıldı döğüşe. Yanıkoğlu Hüseyin, Remzi Bey, Melek Hanım ötede durmuşlar, alt alta, üst üste onların döğüşlerini seyreyliyordu, durgun, meraksız, sonu belli bir yarışı seyreder gibi.

Sonunda döğüşçüler yoruldu, kollarını kaldıracak halleri kalmamıştı. Kimi ayakkabısını, şapkasını, kimi ceketini, çantasını topluyordu oradan buradan, yaka bağır açık ter içinde kalmışlar. Herkes işini bitirdi, bir araya gelip derin derin soluk aldılar. Şoför karşılmasına, hiçbir şey olmamış gibi dikildi:

“Sökülün paraları,” dedi

Uzunca boylusu elini cebine atıp, hiçbir şey olmamış gibi cüzdanını çıkardı, içinden bir deste para çekti, parmaklarını ıslattı, usulca saydı şoföre uzattı. Şoför parayı rahatça aldı:

“Teşekkür ederim efendim,” dedi. “Sağlıcakla kalın. Yalnız bilin ki o kasabaya girilmez.”

“Girilmez,” diye canı yürekten destekledi onu Melek Hanım.

Bavullarını, sandıklarını, televizyon kutularını, dördünün de mukavva kutular içinde birer televizyonu, birer bavulu, sepetleri, dolu dolu heybeleri vardı.

Melek Hanım, yandaki cevizin altını gösterdi, bir yandan da örgüsünü örüyordu.

“Şuraya,” dedi, “siz de evinizi şuraya kurun kasabaya girinceye kadar. Şu kasabaya da girileceği hiç yok ya. Boşuna bekliyoruz burada.”

Onun gösterdiği yere ötekiler öteberilerini çoktan yerleştirmeğe başlamışlardı.

Kadınlardan kisası:

“Abla,” dedi, “benim anam şurada, bu kasabada işte. Sekiz yıldır onu görmedim. Yüreğim elimde geldim de burada kaldım işte. Hiç mi giremeyeceğiz Hanım Teyze oraya.”

“Belli olmaz... Belki.”

“Bak teyze,” diye elinden tuttu götürdü Melek Hanımı. Bavulunu çarçabuk açtı. Mini etek giymişti. Apartıman pabuçları çok yüksekti, ayaklarını yerden kaldırmadan sürükleyerek ancak yürüyebiliyordu. İri güllü bir bluz giymişti, çorapları nakışlıydı, alaca bulaca. Kocaman üç tane beşi bir yerde takmış boğazına. Bileklerinde dokuzar tane altın bilezik vardı. Parmağında büyük iki tane altın yüzük parlıyordu.

Belindeki yeşil kemerin kalınlığı altı parmak gelirdi ve tokasında gene çok büyük ağzını açmış bir at başı, tunçtan.

“Bak teyze, işte bunların hepsini anama aldım. Anamı çok özledim. Herkes anasını özler. Bak teyze bu Hüsam, kocam. Anam onu hiç görmedi. Onu anama götürüyordum. Kim bilir ne der anam. Siz bilirsiniz teyze anam ne der kocama. İşte görüyorsun. Hüsam bu, kocam. Elektrik uzmanı. Uzman işçi. Ben de işçiyim. Alamanyada işçi buradaki kaymakamdan iyidir. Validen de. Alaman bir arkadaşımız var, diyor ki, siz şanslısınız, Alamanyada işçi olmak Türkiyede fabrikatör olmaktan daha iyidir. Bence de öyle. Bak teyze bunların hepsini anneme, cici anneme getirdim, nasıl, güzel mi?”

“Güzel,” dedi soğuk soğuk Melek Hanım.

“Bak,” dedi, “teyze benim adım Zeliha. Bak, şu saç kurutma makinasını da anama getirdim.” Durdu, düşündü, alnına dökülen saçlarını geriye attı. Kara kuru bir şeydi. Melek Hanımın gözü onu hiç tutmadı.

“Ananın köyünde elektrik var mı?”

“Yok,” dedi Zeliha.

“O zaman senin saç kurutma makinan ne işe yarayacak?”

“Annem yazdı,” diye telaşlandı Zeliha. “Köye yakında elektrik gelecekmiş. O da olmazsa annem gelir Almanyada saçını kurutur. Biz bir daha Türkiye’ye gelmeyeceğiz, değil mi Hüsam. Ne işimiz var. Burada hayat yok ki... Bak teyze, bak şuraya, kasabanın ardındaki ulu dağlara, orası hem kayalık, hem ormanlık. Kayadan, ormandan gökyüzünü göremezsin. İşte köyümüz bizim bu dağların içinde. Bak teyze kasabaya da giremiyoruz. Ben annemi nasıl görürüm, değil mi teyze? Hüsamı da işinden aldım, bir matahmış gibi buraya getirdim, rezil oldum abla adama rezil, bak işte kasabaya da giremiyoruz. Böyle yer mi olur? Bak teyze bizim köyümüz şu ulu dağların arasında... Kuş uçmaz teyze. Ne yaptım da geldim, aaah, ne yaptım da şu adamı getirdim, az daha şoför öldürüyordu onu. Az daha. Ne bilsin Hüsam, o İstanbullu. Buraların böyle vahşetli olduğunu ne bilsin adam, değil mi teyze. Ben duramam, duramam, ben gidiyorum. Bu vahşetliğe dayanamam. Anam beni görmek isterse gelsin Almanyada görsün.”

Yönünü döndü, asfalta aşağı koşmağa başladı, Hüsam da arkasından koştu.

Öteki işçi karı koca sessiz, uysal insanlardı. “Bun-

lar hep böyle," dedi erkek. "Zeliha hep böyle kaçır gider, Hüsam da arkasından ulaşır döndürür onu."

Hüsam Zeliha'ya ulaşmış bir şeyler söylüyor, onu kandırmağa çalışıyordu.

Cevizlere yaklaştıklarında Hüsam durmadan:

"Sor," diyordu, "Sor teyzeye. Sor işte."

Zeliha:

"Teyze," diye bağırdı. "Ne varmış da bu kasabaya girilmiyormuş? Sen bilirsin her şeyi. Söylesene."

Melek Hanım:

"Ne olduğunu bilemem ama, girilemiyor."

Hüsam:

"Bak," dedi, onun bileklerini kavramış, "bak. Teyze girilmez diyor."

"Ben girerim," diye bağırdı Zeliha. "Ben bugüne bugün bir işçiyim, bir işçi kadını. Ne varsa bu kasabada gireceğim. Bırak beni."

Bileğini silkeledi Hüsamın elinden aldı kasabaya doğru koşmağa başladı.

Hüsam:

"Git," dedi. "Git cehennemin dibine. Git! Bıktım usandım senin bu kaçmalarından... İki adam görme-sin teyze işte böyle ne yapacağını bilmiyor, deliriyor. Yoksa ikimiz bir aradayken... Varsın gitsin bakalım."

Varsın gitsin de o kasabaya, hiç kimsenin giremediği...”

“Hüsam git getir şunu. O delidir, sırf fiyaka için girer de kasabaya başına iş açar. Ta Alamanyadan buraya sağ salım, kazasız belasız geldik. Şimdi başımıza bir iş gelmesin...” dedi öteki işçi.

“Bıktım,” dedi Hüsam. “Bıktım. Varsın gitsin de kasabaya orada...” Durdu bekledi, sonra... “Ölsün...”

“Ölsün,” dedi Melek Hanım. Ne şımarık kadın bu böyle. “Bana donunu bile gösterdi.”

“Ölsün,” dedi, sessiz işçinin sessiz kadını.

“Ölsün,” dedi Remzi Bey. “Ben böylelerini bilirim, kasabaya giremez, gider orada kapıda durur geriye döner.”

“Ben de bilirim,” dedi, “bunları ben de bilirim,” dedi Melek Hanım. “Ben de... Bunlar gösteriş için kendilerini tutarlar da uçurumdan aşağı atarlar. Atarlar da paramparça olurlar. Sırf paramparça olmuş, desinler diye.”

“Ölsün,” dedi Hüsam. “Ben bıktım artık. Canıma tak dedi. Hep böyle bu kadın. Her yerde.”

“Her yerde,” dedi sessiz işçi.

“Gitme,” dedi Yanıkoğlu Hüseyin. “Gitsin de girsin kasabaya da görsün babasının gününü. Babasının,

babasının gününü. O kasaba, o kasaba ki... Aman Allah düşman başına.”

“Fena,” dedi Remzi Bey.

“Ne fenası,” dedi Hüseyin. “Onun akli varsa hemen geriye döner. O kasaba... Yaklaşsın da görsün.”

“Sen yaklaştın mı?” diye sordu Hüsam, ter içinde kalmıştı.

“Yaklaştım,” dedi kubararak Hüseyin. “Yaklaştım ama canımı zor kurtardım. Bir bela yer orası, hiç gitme.”

“Varsın gitsin,” dedi Hüsam. “Varsın gitsin de belasını bulsun. Canımdan usandırdı. Varsın gitsin de o kasabaya ben de kurtulayım, o da kurtulsun.”

Bir adım attı karısının ardından, bağırdı.

“Duur, dur Zeliha. Çok kötü, çok kötü o kasaba diyorlar.”

Zeliha mini etekleri düzgün bacaklarına yapışmış arkasına bakmadan koşuyordu.

Gün dağların ardına yıkılmış gitmişti. Karşıdaki koyağa bomboz yapışmış karanlık pencereci kasaba bin gözlü bir deve benziyordu, yorulmuş, öyle oraya uzanmış. Sivri, ulu kayalıkların altına. Kayalıkların hemen ardından kararan mor, yüksek dağlar başlıyordu. Uçsuz bucaksız, karanlık, sonsuz. Ve ulu ormanlar.

Zeliha bu kasabaya köyünden üç kere gelmişti. Birisi ilkokulu bitirdiğinde, birisi hastalandığında, birisi de Almanyaya giderken. İlk geldiğinde sinek kayna-
yan bir lokantaya gitmişlerdi. Zeliha masaya oturup yemek yiyememiş, yere masaların arasına tabağını koymuşlar, o ancak öyle karnını doyurabilmişti. Zeliha o günleri çok utanarak, yerin dibine geçerek ansır, hem de kendini hiç bağışlamaz. Sonra köye gelen konuşkan Ebe Hanım onu sevmiş, sen cin gibi bir kızsın Zeliha demişti, burada kalıp sersefil olacağına vargit Almanyaya işçi ol da kendini kurtar. Benim bu işlerle uğraşan bir akrabam var. Seni yazdırırım, bir yıla kalmaz sen Almanyada bulursun kendini. Zeliha bir yılı uykusuz düneksiz bekledi. Sonra bir sabah Ebe Hanım ona hayırlı haberi getirdi. Çok öğütler verdikten sonra onu, Allah bin razı olsun, dünya görmüş, ömür geçirmiş, okumuş insan başkadır, uğurladı. Çok işine yaradı Ebe Hanımın öğütleri. O öğütler yüzündendir ki, daha Almanyaya vardığının altıncı ayında Hüsamı buldu. Zeliha güzel kızdır, güzellikte üstüne ne Almanyada, ne de İstanbulda yoktur. Hüsam üstelik de İstanbullu. İstanbullu olsun. Zeliha o kadar güzeldir ki. Hüsam İstanbullu değil isterse Berlinli Moskovalı olsun, gene elini sallasa ellisi, kolunu sallasa tellisi.

Hem de ne biçim tellisi! Yiğidi öldür de hakkını inkar etme. Gene de Ebe Hanımın öğütleri olmasaydı, Hüsam gibi, hem de İstanbullu, yakışıklı, daha kızlar onun peşine düşerler de hiç bırakmazlar, bir adamı, delikanlıyı, usta mı usta işçiyi, bir Türk fabrikatör kadar kazananı böylesine bir kolaylıkla kısıkvrak bağlayamazdı.

Zelihanın oldum olası bu kasabadan ödü kopuyordu. Bu koca kayalıklı, ormanlıklı uçsuz bucaksız dağdan ürküyordu. Köyü, ulu çam, çınar ağaçlarının ortasında, bir kayalığın arasına sıkışmış küçücük bir köydü. Kayalığın dibinden köpükler saçarak bir su kaynıyordu. Birkaç keçileri, ormandan açılmış iki üç dönümlük verimsiz, yarı kayalık bir toprakları vardı. Bütün köy de onlar gibiydi, yarı aç yarı toklardı. Kasabaya giderken bir sürü tuhaf düşünceler geçiyordu kafasından, şimdiye kadar hiç düşünmediği. "Gideceğim," diyordu, "kasabaya. Gideceğim içine. İçinde ölüm de olsa." Arkasına da dönüp dönüp bakıyordu. Hüsam geliyor mu diye. Hüsamın orada cevizin bu yanında durmuş kendisini seyrettiğini, yerinden kıpırdamadığını görüyor, öfkeleniyor, "Gösteririm sana, gösteririm sana," diye dişlerini sıkıyordu. Sıkıyor, kasabaya daha çabuk yürüyordu.

Gün aşığalara eğilmiş gitmişti. Zeliha apartıman pabuçlarını tarlalardan yola girer girmez çıkarmış eline almış koşuyordu. Koşuyor durmadan kendi kendine konuşuyordu. Başka şeyler düşünüyor, başka bambaşka şeyler düşünüyordu. Gün battı batacak, kasabanın ilk evlerine gelince zıncı diye durdu. Yorgun, oraya, dört köşe bir kepek taşın üstüne oturdu. Arada bir hırsıyla ayağa kalkıyor, “Kasaba, kasaba,” diye bağıyor, “ben de sana girerim, girerim,” diyor, sonra geriye dönüp kepek taşın üstüne oturuyor, Hüsamın gelmesini bekliyordu. Ve Hüsam gelmiyordu. Bir kasabaya kalkıyor yürüyor, bir cevizlere yönünü dönüyor, yüz adım kadar koşuyor, kepek taşının üstüne geri dönüyordu.

Hava kararıyor, iri yıldızlar gökyüzüne dökülüyor, uzaklardan çakal pavkırmaları geliyordu. Korkmamak, kendini kavi tutmak için Zeliha var gücünü harcıyordu. Sonunda ayağa kalktı, ıssız kasabanın içine içine götürdü ayakları. Cevizlere gitmek için ayağa kalkmış, yapamamış, kasabaya varmıştı. Hiçbir şey duymuyor, düşünmüyordu. Korkunun ötesinde bir korku, ürküntünün ötesinde bir ürküntüdeydi. Sadece kasabaya yürüyordu, karanlığın içine dalmış. Yol aldı onu kasabanın alanına götürdü. Alanın orta-

sında bir Atatürk büstü vardı. Yarı seçti yarı seçemedi. Yürüdü, uzun bir yapının üstünde Hükümet Konağı yazısını okudu. İlkokulu gördü sonra da... Hapishane yazıyordu basık bir toprak damın üstünde. Her yürüdükçe, her boşluğa daldıkça kabusu artıyor, boğazını bir karanlık el sık ha sık ediyordu. Gölgeler uçuşuyordu alacakaranlıkta. Gölgeler gittikçe büyüyüp hışımlaşıyor. Bir tek ağaç gördü, küçücük bir havuzun başında. Yarasa doldu alacakaranlık fırt fırt diye kulağının dibinden uğultularla geçmeğe başladılar. Bir şeyler çatırdadı, yer sarsılır gibi oldu. Ayaklarının altından toprak kayıyordu. Kendini tutmasa kayan toprak onu alıp alıp yere vuracaktı. Korktukça apartıman pabuçlarını göğsüne bastırıyordu, gölgeler uzadı, evler sallandı, gece yarasalarla doldu, çıt yoktu ortalıkta. Sessizlik ağır, bastırdı. Zeliha, yukarı yokuşa vurdu kendini, bir köprü geçti, bir puhu sesi duydu. Köprüden alana, alandan bir derin sokağa, sokaktan bir evin kuyusu çıkırlı, fesleğen kokan, avlu duvarı boyunca gül, kadife çiçekleri dikilmiş avlusuna düştü. Kuyu karanlık, derindi. Kuyunun başında üstlerinde birer çiçeği kalmış üç tane nar ağacı vardı, küt, yaşlı. Habire nar ağaçlarını sardı. Ötede kuyuyla avlu kapısı arasındaki çakıl yolun

her iki kıyısına uzamış gitmiş kavaklar dikilmişti. Zeliha konağın köşesine büzüldü, yumuldu, korkudan bir topak oldu. Birden yerinden yay gibi fırladı, karşıda avlu duvarının üstünde bir çift ışık gördü, sert, delen... Işık söner sönmez bir kedi burnunun dibinden, kuyruğunu yüzüne usuldan değdirerek geçti gitti. Avludan nasıl çıktığını bilmiyor. Yöresini köprüler, gölgeler, yanan ışıklar, yüzlerce binlerce almış. Köprülerden geçiyor, köprülere geliyor, gücünü yitirmiş dönüyor. Bir ses geldi kulağına, duyacak gibi değil. Bir düşte uykuda gibi, düşüyor kalkıyor, bağılıyor. Sesin geldiği yana koşuyor. Kasabanın dışında, yokuş aşağı iniyor. Hali kalmamış bir şey görmüyor, duymuyor.

Birden koluna yapışmış bir el onu durdurdu.

“Dur,” dedi, “dur Zeliha, delirdin mi?”

Zeliha kendini bıraktı. Hüsam onu sırtına aldı, cevizlere doğru indi. Titriyor, kıvranıyor, tek mil bedeni seyiriyordu.

Ceviz altındakiler onları coşkuyla, merakla karşıladılar. Büyücek bir ateş yakmışlar ocağın üstüne geniş bir tencere oturtmuşlardı.

Melek Hanım en öndeydi. Habire:

“Ne oldu, ne oldu Zeliha kızıma” diye soruyordu.

“Bayıldı,” dedi Hüsam. “Her zaman bayılır, huyudur onun bayılmak. Bayıldı işte.”

“Korkma,” diye yanına gitti, kızın elini tuttu Melek Hanım. “Onu şimdi ayıltırım. Şu döşegin üstüne yatır kızımı.”

Hüsam götürdü Zelihayı döşegin üstüne usulca yatırdı.

Cevizin dallarına ortalığı epeyce aydınlatan eski bir gemici feneri asılmıştı.

Zeliha gözlerini belerterek birkaç kere açtı kapadı. Melek Hanım kolonya, başka bir hoş kokan ilaçlar koklatıyor, ellerini ovuyor, Zeliha ayılmıyordu. Melek Hanım çalışıyor çabalıyor, uzun uzun kızın yüzüne bakıyor, başını sallıyor, Zelihanın ayılmama sebebini bir türlü anlayamıyordu. Sonunda:

“Biz acımızdan öldük,” dedi. Ben size şimdi bir tavuklu pilav yapayım da güzel güzel yiyelim.”

Remzi Bey de, yorgun, bitkin:

“Benim halim duman,” dedi, “açlıktan.”

“Duman ki duman,” dedi Yanıkoğlu Hüseyin... Sonra lafını sürdürdü. “Ah, benim başıma gelen. Bir dile getirsem de Müdürüm dinlese dağın taşın yüreğini yerinden söker de eritir de gider.”

Melek Hanım:

“Remzi Bey,” diye sert sesledi. “Tereyağı termosunu nereye koymuştun hele.” Tereyağını böyle uzun yolculuklarda termosla doldururdu Melek Hanım. Remzi Bey yerinden fırladı:

“İşte yağ termosu,” dedi. Boyalı, üstünde kuyruklarını açmış tavus kuşları dolanan bir sandıktan uzun bir termos aldı Melek Hanıma uzattı.

“Uyanıyor, uyanıyor,” diye ayağa fırladı Yanıkoğlu. “Bu karı milleti de bela, yaman yaman... Uyanıyor, bakın ne de güzel.”

Zeliha kalkmış, oturmuş, kollarını aç aç, esneyerek geriniyordu. Melek Hanım her şeyi bıraktı ona koştu.

“Ne oldu, girdin mi kasabaya, ne gördün orada, dönebildiğine göre demek ki hiçbir şey yok. Yarın kasabamıza girebiliriz, postahanemize, evimize kavuşuruz, ne güzel. Postahaneyi gördün mü kızım, işte bizim evimiz o, güzel mi?

Yanıkoğlu:

“Ne güzel, ne güzel,” diye hemen söze girdi. “Bir de güzel ki, mavi boyalı, bahçesi de...”

“Kedi,” diye birden fırladı Melek Hanım. “Vay ben batayım, gül gibi kedimi unuttum gitti. Ciğeri de yok fıkaranın...” Hemen kedinin sandığına koştu kapağı

azıcık araladı, kediye severek, ninni söyler gibi sesler çıkararak okşadı. "Sana şimdi peynir veririm, azıcık da tavuk. Yersin güzeel, güzeel, güzel kedim. Bir gözü altın da, bir gözü deniz mavisi, tıpkı İstanbul..."

"Teyze," diye inledi Zeliha. "Canım teyzeciğim bir lokma su, ölüyorum, ölüyorum, ölüyorum su."

"Şimdi şimdi, bir de soğuk ki..."

Suyu götürdü, sol eliyle Zelihanın başını ardından destekleyip sağ eliyle de maşrapayı ağzına dayadı, kız suyu doya doya içti.

"Şimdi iyi misin?"

"Çok iyiyim Hanım Teyzem, merisi."

"Sana da merisi," dedi Melek Hanım, "çok merisi ki iyi oldun. Şimdi ben tavuklu pilavı pişireyim de, komşular sağ olsunlar, beni çok çok severler, hepsine candan merisi ki merisi. O kadar yol azığı hazırlamışlar ki bana, bir ayda bitmez. Burada, şu kasabanın kapısında bir ay beklesek yeter mi yeter."

"Ben de yardım edeyim teyze."

Hemen ayağa fırladı. Apartıman ayakkabıları daha elindeydi, ayağına geçirdi, hiçbir şey olmamış gibi ocağın başına sallana sallana gitti. İki kadın tencerenin yanına çömeldiler. Tenceredeki su kaynıyordu, konuşmadan pirinci ayıkladılar.

Melek Hanım:

“Bundan sonrası kolay kızım, bana bırak da sen tavuğu dit,” dedi. —

Zeliha, yandaki bakır sahandaki pişmiş büyük tavuğu aldı, etlerini bir yana, kemiklerini bir yana ditmeğe başladı.

“Azıcığını kediye kızım,” diye emir verdi Melek Hanım.

Zeliha kediye bir but götürdü, usulca sandığın kapağını açtı, kızın kapağı açmasıyla kedinin budunu kapması bir oldu.

Az zamanda tavuklu pilav pişti. Melek Hanım tavada tereyağını Türkmen usulü kızdırdı, cızırtıyla pilavın üstüne döktü, ortalık tatlı tatlı, iştah açıcı bir kokuyla koktu. Melek Hanım tencereyi yandaki büyücek tepsiye devirip pilavı karıştırdı, sonra tepsiyi götürüp bir hasırın üstüne koydu. Remzi Bey ekmekleri çoktan dilimlemişti, sofraya getirdi, herkesin önüne birkaç dilim koydu. Herkese bir çatal kaşık, bir su bardağı da çıkarılmıştı. Bakır sürahi hasırın ortasında duruyordu.

Remzi çatalı eline aldı, bekledi:

“Buyurun, buyurun,” dedi.

Ancak konuklardan birisi pilava kaşığını daldı-

rıncadır ki kendisi pilavdan aldı. Konuşmadan, çabuk çabuk pilavlarını yediler bitirdiler.

“Ziyade olsun,” dedi Yanıkoğlu.

“Ziyade olsun,” dediler sessiz karı koca.

“Ziyade olsun,” dedi Zeliha nazlı nazlı. “Mersi...” diye de ekledi.

“Mersi, mersi,” dedi Hüsam, “çok mersi. Ne güzel pilavdı. Bu Anadolu kadını gibi güzel pilav yapan yok.”

“Yok,” dedi Remzi Bey. “Hele bu Çukurovalılar, Türkmenler. Bizim Hanım Kozanlı olur.”

“Kozanlılar yiğit olur,” dedi bilgiç bilgiç Yanıkoğlu. “Zorlu bir türküsü var hani. İşte o Kozan.”

“İşte o Kozan,” diye övündü Remzi Bey.

“Aaah,” dedi, “benim derdim. Ah, benim derdim. Bir tele vursan da çıksa Ankarada aşikare. Cumhurbaşkanı da ağlar Ankarada, İsmet Paşa da, Ecevit kardeşlik da... Aaah, benim derdim. Şu kasabanın yolu açılrsa da... Açılmaz ki, o kasabaya da girilmez ki... Girilse ki, sen de efendim benim, vursan tele, vursan tele garip Hüseyinin derdini.”

Sessiz işçi derinden içini çekti:

“Garip Hüseyinin derdini.”

“Derdini ki derdini.”

Zeliha:

“Aaaah, teyze,” diye sabırsız, ortaya atıldı.

“Söyle kızım,” dedi Melek Hanım, tombul yanakları çukurlaşarak, elindeki örgü durarak. “Söyle güzel kızım. Ölümünden döndün ki nasıl bir ölümden.” Ak, oyalı başörtüsünü çenesinin altına sıkıştırıp yerleştirerek. “Kim bilir ne gördün sen o kasabada.”

Yanıkoğlu Hüseyin:

“O kasabaya girilmez,” diye ayağa kalktı. Girilse de çıkılmaz.” Gerisin geri oturdu, belini ceviz ağacına dayadı.

“Teyzeciğim,” diye Melek Hanıma sokuldu Zeliha. Başını omzuna koydu, geri kaldırdı. “Teyzeciğim keşki gitmeseydim o kasabaya, keşki görmeseydim o kasabayı. Keşki gelmeseydim buraya... Ben bundan sonra iflah olur muyum ki... Durdum kasabanın önünde, ben gitmem ayaklarım gider. Ben geriye kaçmak isterim, kasabada beni bir ipe bağlamışlar çekerler. Dayanamadım, kan ter içinde kaldım.”

Önce Remzi Bey yaklaştı. Sivri burnunun kanatları titredi. Yanıkoğlu karşı cevizden bu cevize geldi, bir tümseğe sekilendi. Hüsam, Melek Hanımın soluna iyice yanaştı. Sessiz karı koca oldukları yerde kaldılar. Tam bu sırada tostoparlak bir ay doğdu, karşı yatık

dağın üstüne oturdu, ortalık aydınlandı. Gökten bir uçak geçiyordu ayışığının ortasından, ak bir çift uzun yol bırakarak ardında bir damla gümüş gibi parlıyordu, bir ışıkla gökyüzünde ak yolların ucunda.

“Gözümü bir perde örttü. Uzun bir ecinni geldi karşıdan, kasabanın alanının ortasına oturdu. Oturdu ki ne oturuş. Ben oraya kaçtım, baktım yolumu çevirmiş, öteye kaçtım, baktım yolunu çevirmiş. Bir kuyuya düştüm, boğuluyordum, Allah bilir nasıl çıktım, hiç insan yok. Kuyudan çıktım bir ormana düştüm, bu kasabada benim bildiğim hiç ağaç yok, orman nereden gelmiş. Ormandan çıktım kulaklarım uğulduyor. Bir baktım, kanat sesleri doldurdu göğü, şapır şapır. Aman teyzem, aman teyzem bir anda sağım solum, yanımda yörem bir kuş, bir kuş, duvar gibi... Tıpkı duvar gibi karanlık, karanlık kuş duvarına geldim dayandım. Kulağımın dibinde binlerce çığlık, kanat şapırtısı, gaga tıkırtısı... Kulaklarım vınıyor. Bir adım yürüyemiyorum kuşlardan, bir adım. Üstümde kuşların ağırlığı, kanatları bir hoş, bir deli. Bir kokuyorlar deli deli. Bir öylesine yanıma yönüme doldular ki soluk alamıyorum. Soluksuz kaldım. Birden aklıma tıp etti. Aklıma tıp edince aklım başıma geldi, her şeyi anladım, hiç insan yok. Bu kasabanın

insanları bu kuşlar. Hiç insan yok. Bağırıyorum, ba-
ğırıyorum sesim çıkmıyor. Hüsamın sesini duydum
kuşlardan. Kuşlar bağırıyor Hüsam gibi, Hüsam ka-
sabanın ucunda, biliyorum, kuşları yaramıyorum ki...
Sonra teyzeme söyleyim kendimi yitirmişim. Kuşlar
ne oldu? Hep kuşlar uçuşuyordu.”

“Şimdi anlaşıldı her şey,” dedi Remzi Bey. Demek
ki bu kasabayı kuşlar istila etmişler. Kasaba halkı da
bizar olup kasabayı terketmişler. Şimdi anlaşıldı her
şey. Yakında bir tümen asker gelecek, gelecektir, kes-
kin nişancı, namluları havaya dikecek, sayısı ne kadar
olursa olsun, isterse bulut kadar gökyüzünü örtüp
gelsinler, bir tümen asker tek mil kuşları birkaç gün-
de, çok çok bir haftada avlayabilirler. Her şey anlaşıldı,
demek kuş istilası.”

“Kuş istilası,” diye pekiştirdi Hüseyin. “Ecinni
kuşlar almış bu kasabayı, hiç mümkünatı yok. Bu
ecinni kuşlarla bir tümen başa çıkamazsa, bir ordu.”

“Hanım kızım, sizin gözünüze hayaller, boş ka-
sabada hayaller... Bakın kasabada hiç ışık yok. Gün
battığından bu yana bakıyorum bir damla ışık bile gö-
zükmedi. Sizin gözünüze bir hayal gözükmesin.”

“Kuşlardı, duvar gibi,” directti Zeliha, hemen aya-
ğa fırladı:

“Vazgeçtim Hüsam,” dedi, “haydi gidelim. Sabaha kadar yürürsek, yakındaki istasyona ulaşırız. Haydi kalk...”

“Bak Zeliha bu delilik olur. Bu kadar bavulla, eşyayla biz bu gece nasıl yola çıkarız?”

“Çıkarız, çıkarız, bu kasabada bir şey, bir şey var. Burada bir saniye duramam. Korkuyorum, içime değiyor, başımıza bir iş gelecek... Korkuyorum. Ben gi diyorum.”

Yola düştü.

Öfkeyle Melek Hanım ayağa fırladı:

“Dur kız şarmuta, dur kız yelloz, dur kız fallik,” diye gürledi. “Dur kız... Bir adım daha atarsan... Dön geri.”

Zeliha kuzu kuzu geriye döndü.

“Kesseler, kıyık kıyık etseler beni, ben de yarın hemen geri Alamanyaya dönerim. Gitmeyelim o memlekete, o vahşetliğe, dedim Hüsama dinlemedi ki... Dedim ki oranın insanlarını kuşlar yiyor... Dedim ki, dinlemedi, dinlemedi beni. Alsın, alsın işte, görsün Anadolusunu... Kasabasına girsin bakalım... Ölsem de kalsam da yarın sabah.”

“Yarın sabah erkenden,” dedi Hüsam, “bu kadarı da fazla. Böyle de kasaba olur mu?”

“Ölsem de...”

“Düşmanlar ölsün kızım, düşmanlar.”

Beli cevizin gövdesine dayalı sessiz koca uyumuş, boynu sağ yana sarkmıştı. Karısı da başını kocasının bacağına üstüne koymuş, kim bilir kaçınıcı uykudaydı.

“Çok yorulduk yatalım.”

Remzi Bey yatak dengini açtı. İki kilim, bir yastık da Zelihayla Hüsama verdiler. Yanıkoğlu ben hiçbir şey istemem, dedi, bir saman yığının üstüne kıvrıldı. Yarın derdini Müdür Beye mutlak anlatacaktı. Müdür Bey de Ankaraya bir tel vuracak, işte o zaman... Açık gözleri ayışığında uzun süre teli, Ankarayı düşündü. Bir kere yakalamıştı onu bir daha ardını koyverir miydi.

Zeliha homurdanıyordu. Yakındaki harman saplarını getirdi yere serdi, üstüne kilimleri attı. Başını yastığa koyar koymaz da uyudu.

Remzi Bey sandıkları yan yana dizip yatağı üstüne yaptı. Üstteki cevizin geniş dalları esen yelde usulca sallanıyor, ortalığa ılık, acı bir ceviz kokusu yayılıyordu.

Yatakta Melek Hanımla Remzi Bey uzun bir süre uyuyamayıp konuştular:

“Ne var dersin bu kasabanın başında?”

“Bir şey var ama, kim bilir.”

“Kimden öğreniriz ne olduğunu? Ben yarın sabah varsam gitsem de bir baksam.”

“Olmaz,” diye yatakta öfkeyle iki üç kere döndü Melek Hanım. “Belki Hükümet burasını yasak bölge ilan eylemiştir. Girince, işte o zaman al başına belayı. Uğraş dur.”

“Ya Zeliha, o girmiş işte.”

Melek Hanım, uzun uzun güldü.

“Gerçek mi, gerçek mi sanıyorsun sen onun anlattıklarını, yok kuşmuş da duvarmış da. Kız sonradan görmüş, ne yapacağını bilemiyor, coşkun, başını oradan alıp oraya vuruyor. Ne konuşuyorsa hep kendini göstermek. Köyüne de gösteriş için gidiyor, hay Remzi Bey anlayamadın mı? Köyüne gidip bir sefercik kendini gösterecek, alın işte sümüklü Zeliha kimmiş, diyecek, bir daha da köye hiç, ölünceye kadar uğramayacak. Hayırlı geceler. Yarın...”

“Hayırlı geceler,” dedi Remzi Bey. “Yarın ola... Yarın ola ki... Gün ola harman ola...”

Neden sonradır ki uykuya vardılar, çok yorulmuşlardı. Remzi Bey horluyordu.

Sabah, daha gün doğmadan uyandılar, uyanır

uyanmaz Zeliha dereye koştu, yüzünü yıkadı, aynasını bir ağacın köküne açıp tarandı, boyandı, çalıların içinde etek, bluz, çorap değiştirdi, cevizin altına geldi. Bavulunu açtı, oradan bir kutu çikolata, bir çorap, boncuklu bir çanta, başka karmakarış bir şeyler çıkardı Melek Hanıma getirdi:

“Al teyze,” dedi, “seni çok sevdim. Bunlar benim sana armağanım olsun, beni unutmazsın.”

Melek Hanım heyecanlanmış:

“Ne hacet, ne hacet kızım, teşekkür ederim,” diyor, elinde armağanları nereye koyacağını şaşırmış sallanıp duruyordu.

Zeliha, hemen bavulları kapadı:

“Aaah, teyze sana daha neler gösterecektim neler. Neler verecektim, neler, vakit olmadı. şimdi gidiyorum, artık bir daha bu kasaba mı aman Allah, bu kokulu köy mü aman Allah. Aman Allah, aman Allah...”

Geldi Melek Hanımın önünde durdu, gözleri yaş içindeydi. Yüzü bir hüzüdü. Bu yüz hep böyle hüzünlü kalacak bir daha hiç gülmeyecekmiş gibiydi.

“Aaah, teyzem,” kasabaya döndü baktı, uzun uzun, elleri titriyordu. “Aaah, teyzem, beni anlarsan sen anlarsın. şu kasabanın ardında, şu dağların ortasında, bir kayalığın içinde, ulu çınar, çam ağaçlarının

arasında benim köyüm var. Köyüm kaldı, anam babam, her şeyim kaldı, bir daha oraya hiç hiç gelemeyeceğim. Güzel teyzem, hiç hiç, hiç görmeyeceğim. İşte gidiyorum, işte teyzeciğim. İşte...”

Sesi bir ağıt gibiydi, derindendi, güzeldi. Melek Hanımın tüylerini diken diken etti. Ağzını açıp bir tek söz söyleyemedi. Zeliha bavulunu almış yola düşmüş, Hüsam arkasında, çabuk çabuk yürümüş gitmişti ki, arkasından:

“Güle güle kızım, güle güle,” diyebildi.

Dereyi geçip, gözden ırayıncaya kadar onların ardından baktı, sonra geldi, sandığın üstüne oturdu, örgüsüne başladı. Bir an elleri durdu, örgü elinden düştü, daldı kaldı.

Remzi Bey, onun yanına yaklaştı:

“Melek Hanım,” dedi. Melek Hanım onu duymadı bile. Çok az böyle olurdu, böyle olunca da dünyayı gözleri görmez, çok dertlenirdi.

“Melek Hanım, Melek, Melek Hanım.”

Melek uykudan uyanırcana ona baktı, görmüyor gibiydi.

“Ah,” dedi, “ah Remzi Bey, keşki buraya gelmeyeydim, keşki bu kızı görmeyeydim. Yüreğimin yarısını aldı da gitti. Yüreğimi paraladı da gitti. Bu kız

iflah olmaz. O Ebe Hanım batsın. Keşki kız köyünde kala da Almanyaya gitmeyeymiş.”

Sustu, sandığın üstüne düşmüş örgüsünü aldı, azıcık ördü, birden ayağa fırladı:

“Aaah, ah, ben batayım Remzi Bey kahveni unuttum. Şu fıkara kızın derdinden senin kahveni unuttum. Şimdi şimdi, sana bir kahve yaparım.”

Dün gece yaktığı ocağa gitti. Zeliha, daha akşamdan bulaşıkları yıkamış otların üstüne yağmıştı. Ocağın yanına da gene akşamdan çalı çırpı yağmıştı. Ocağa çalıları koydu, çalıları ustalıkla tutuşturdu. Küçük, nakışlı bir ceviz sandıktan kahve kavanozunu, şeker kavanozunu, sapı kırılan bakır eski cezveyi çıkardı, suyu doldurdu ocağa sürdü. Kahve kaynayınca koktu. Eski, kulpsuz, ağızları büyük, yaygın mor çizgili fincanları özenle koyduğu pamukların arasından çıkardı, başörtüsüyle sildi, kahveyi usturuplu ikiye köpükleriyle pay etti, derin derin içini çekerek, ceviz sandığın üstünde oturan Remzi Beye getirdi uzattı. Remzi Bey sigarasını çıkardı, önce Melek Hanıma uzattı yaktı, sonra kendininkini yakıp kahvesini höpürdetti.

Bu yıllardan beri böyleydi. Her sabah, yolda belde, otobüste trende, konuklukta Melek Hanım Remzi

Beyin kahvesini ayağına getirirdi. Melek Hanım unuttacak olsa, unutmazdı ya, şimdiye kadar geciktirdiği olmuştu birkaç kere ama unuttuğu olmamıştı. Kırk yıl kalsa, kendi varıp da bir kahve içmezdi. Remzi Bey için sabah demek Melek Hanımın kahvesi demektir. Kahve demek Melek Hanımın kahvesi demektir. Remzi Bey bunca yaş yaşamış, bunca kahve içmiş hiçbirisi Melek Hanımın değil kahvesine azıcık benzemek, yanına bile yaklaşmamıştı. Ötekiler kahve değil bulaşık suyu. Melek Hanımın çok hünerleri vardı çok! Şu insanlar, şu kadınlar içinde bir hünerli kişidir Melek Hanım.

Remzi Bey:

“Ben de şu senin deli kızı düşünüyorum. Bir daha hiç mi dönmeyecek köyüne dersin?”

“Kim bilir,” diye başını salladı Melek Hanım, Remzi Beye hayranlıkla baktı. O gün bugündür Remzi Beye hayranlığı hiç eksilmemişti. Gerçekten Remzi yalnız Melek Hanım için değil, düpedüz yakışıklı adamdı. Boyluydu, ince, dik, zayıftı. İçten içe bir inceliği vardı, sesi tatlıydı, güzel konuşurdu. Uzun yüzünde, kırpık bıyıklarında, yüzünün derin kırışıklıklarında hep bir sevinç, umuda benzer bir tatlılık uçuşurdu. Nereye gitse, ne söylese bir sevinç, bir mutluluktu. İn-

sanlar onun yumuşaklığında, sıcaklığında bir güven bulur, rahat ederlerdi.

Tam bu sırada yanlarında Yanıkoğlu Hüseyin bitti:

“İnsanoğludur bu hiç belli olmaz,” dedi. “Köyüne ya döner ya dönmez.”

“Bir kahve içer misiniz,” diye sordu Melek Hanım.

“Sağ olun Hanım Hatun,” diye utandı Yanıkoğlu, “zahmet olacak.”

“Estağfurullah, hemen,” diye koştu Melek Hanım.

“Ya Remzi Beyefendi Ağa kardeşim, şu kasabanın yolu açılacak, efendime deyim, sen telgrafın başına geçeceksin, basacaksın koluna telgrafın, tıklar da tıklar, tıklar da tıklar... Tıklar babam tıklar. Ne de güzel bir tıklar. Garip Hüseyinin derdini tel vuracaksın Ankaraya, Ankarada senin telini okuyanlar. Benim derdim şu ki... Şu ki efendim...”

Sessiz işçi:

“Hiç,” dedi sustu.

İkisi iki yerden büyük bir torba elmayı önlerine almışlar arkalarını onlara dönmüşler, çabuk çabuk kemir ha kemir ediyorlardı.

“Hiç,” dedi gene işçi.

Arkasından karısı da:

“Hiç,” dedi.

“Eeee?” diye merakla sordu Remzi Bey.

Ağzı dolu işçi:

“Zeliha da giremeyip bu kasabaya başını alıp giderse, gayrı bu kasabaya girmenin mümkünatı yok. Ben arka yoldan köyüme giderim, azıcık uzak olur amma varsın olsun. Sapa yol amma ne olur üç gün sonra gidersen köye?”

Torbalarını bağladılar, ayağa kalktılar, işçi bir büyük torbayı sırtına bağladı, ötekini de karısının sırtına verdi, kilim heybeyi boynuna taktı, tahta bavulun birisini karısına verdi, birisini de kendi aldı, usuldan bir, “Sağlıcakla kalın,” dediler yola düştüler.

Melek Hanım, Yanıkoğlu, Remzi Bey arkalarından bakmadı bile. Yanıkoğlu sabahın alacasında burcu burcu kokan kahvesini sonsuz bir lezzetle gözlerini yumup içerken, önce bir motor sesi duyup sevindiler, motor sesinin ardından da, derenin kıvrımındaki söğütlerin ardından bir minibüs çıktı, toz duman içinde, önlerinde durdu.

“İnin,” diye bağırdı şoför. “Buraya kadar.”

Hiçbirisi inmedi. Şoför, gene gürledi:

“Buraya kadar ağalar, buraya kadar.”

Minibüsün içinde bir tartışma, bağırımlar, bir harar gürer.

Otobüsün içindeki gürültüyü arada sırada şoförün gür, öfkeli sesi bastırıyordu:

“Buraya kadar, buradan öte bir santim bile gide-
mem. Ben canımı yerde bulamam. Yiğitseniz ne ka-
darcık yol kasaba, işte şuracıkta, iki adım, yürüye-
rek gidin. İçinizde araba kullanan var mı, buyursun
gelsin, alın minibüsü gidin. Benim çoluk çocuğum,
amma velakin, ben buradan öte bir adım atamam.”

Minibüstekiler arabanın içinde bir süre sessiz
beklediler, sonra usul usul indiler, geldiler Remzi Be-
yin karşısında kasabaya yönlerini dönüp durdular.

“Ben biliyorum,” dedi uzun sakallısı. “Bu hep o
kasabın işi. Alimallah onun işi. Biliyorum, bana bor-
cunu vermeyecek. Bu yıl da bunu icat etti. Kasap Kör
Rahmiye bundan beş yıl önce yüz yetmiş beş koyun
verdim daha parasını vermedi. Ben de mahkemeye
verdim, kazandım, icraya verdim. İcra onu işte hapse-
decekti, bugün de bu oyunu oynadı.”

Elini kolunu sallıyor, hazır bulmuşken, insanlar
da onu canı gönülden dinlemeğe hazırken konuşuyor,
derdini döküyordu. “On beş yirmi gün önce geldi bu
haber, kasaba böyle böyle olmuş diye... Bir şey olmuş
ki kasabaya, kimse bilmiyor, söylemiyor, bir şey ol-
muş ki kasabaya, işte böyle böyleyken, yandım Molla

Aptullah, dedim, gene yandım yakıldım. Bu sefer de bu çıktı. Kasabaya bir şey oldu. Aldın mı yüz yetmiş beş koyunun parasını kör kasaptan. Haydi bakalım..." Kasabaya yumruklarını salladı, boynu kızardı uzadı, gölgesi kasabanın üstüne doğru alabildiğine uzadı. Öteki yolcuların, minibüsün gölgesi de uzamıştı. "Ah, şu kasabaya bir girebilsem, o körün, o Rahminin, o kasabın boynunu alacağım ellerimin arasına, işte böyle böyle sıkacağım, sıkacağım, osurtacağım onu."

Bacaklarını germiş, gözlerini pörtletmiş, gittikçe yere yaklaşarak Kör Rahminin boynunu sıkıyordu. "Aha işte böyle."

Şaşırtıcı ve çok katmanlı olay akışı, kişilerinin zenginliği ve derinliği, zaman zaman bir röportaj keskinliği kazanan masalsi diliyle tam bir Yaşar Kemal romanı *Tek Kanatlı Bir Kuş*. Kısılgının şaşırtıcılığı onun roman oluşunun gerçekliğini değiştirmiyor.

Aynı zamanda bir çağ romanı da: Halkının neden terk ettiği bilinmeyen, gizemi karanlık bir kasaba, bu kasabaya atandığı halde gidemeyen bir posta müdürü, yalnızlığın timsali bir istasyon şefi, "Alamancı" bir genç kadın... Ve bütün fantastikliğine karşın son derece gerçekçi gelen bir dünya... Metafor mu? Alegori mi yoksa?

Yaşar Kemal bu kısacık romanda anlatıcılığının sınırlarını zorluyor.

Kapaktaki resim: Jak İhmalyan

ISBN 978-975-08-2618-4

9

789750 826184

7 TL

